

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ „ΚΡΗΤ. ΑΣΤΕΡΟΣ“

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

Ἔτησίᾳ ἀννῶροϋ Δελτίου δραχ. 1,30. — Μετὰ τοῦ Περιοδικοῦ δραχ. 5

Ἐν Χαρίοις τῇ 30 Ἰουλίου 1907

ΑΡΙΘ. 4

Ἡ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ὁ ἐπὶ τῆς Παιδείας Σύμβουλος, ὅστις συγχρόνως ἀσκεῖ καὶ τὴν Διεύθυνσιν τῶν Ὀρησκευμάτων καὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ διεξάγει τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, κατὰ τοὺς ὑπ' ἀρ. 391 καὶ 485 νόμους περὶ Ἐκπαιδεύσεως, εἶναι καὶ ἀνωτάτη σχολικὴ ἀρχὴ πάντων τῶν ἐκπαιδευτηρίων δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν, ἔχων ἐπ' αὐτῶν τὴν ἀνωτάτην γενικὴν διέθυνσιν καὶ ἐποπτείαν καὶ ρυθμίζων πάσας τὰς ἐξωτερικὰς καὶ ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις ἀμέσως ἢ ἐμμέσως. Τὰ πολυποίκιλα ταῦτα καθήκοντα τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Συμβούλου ἔχοντες ὑπ' ὄψει οἱ νομοθέται ἔταξαν διὰ νόμου παρ' αὐτῶν διὰ μὲν τὴν Δικαιοσύνην τὸ Συμβούλιον Δικαιοσύνης, διὰ δὲ τὴν Παιδείαν τὸ Πειθαρχικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐκπαιδεύσεως χάριν τῆς ἀκριβοδικαίου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης καὶ δύο Γεν. Γραμματεῖς ἓνα δι' ἑκάτερον κλάδον.

Καὶ τὸ μὲν Συμβούλιον τῆς Δικαιοσύνης διοργανωθὲν ὡς ἔδει ἀπὸ τῆς διοργανώσεως τῶν Δικαστηρίων ἀνύψωσε τὴν θέσιν τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν παρὰ τῆ κοινωνίᾳ καὶ ἐνέπνευσε τὸν ζῆλον πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν πεποίθησιν περὶ ἀνταμοιβῆς καὶ μονιμότητος, τὸ Πειθαρχικὸν ὅμως Συμβούλιον τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐγκαταλειφθὲν εἰς τὴν τύχην του οὐδέποτε ἐλειπούργησε καὶ οὐδὲ κἄν περὶ κανονισμῶν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ εὔρον καιρὸν νὰ ἀσχοληθῶσιν οἱ κατὰ καιροὺς Σύμβουλοι καὶ οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ δὴ τῆς κατωτάτης ἐκπαιδεύσεως, οἱ τόσον ὑψηλὴν ἀποστολὴν ἔχοντες παρὰ τῷ Κρητικῷ λαῷ, περιπεσόντες εἰς πολλὰ σφάλματα περιῆλθον εἰς τὴν ἐσχάτην μοῖραν τῶν ὑπαλλήλων τῆς Κρητικῆς Πολιτείας.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Παιδείας, ὁ ἀσκῶν κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ 1899 καὶ 1901 καὶ καθήκοντα Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ, ἐξυπηρετεῖ

κατὰ τὸν τελευταῖος ψηφισθέντα νόμον περὶ Παιδείας ἀπλῶς τὰς θελήσεις τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Συμβούλου, ὅστις, ἐὰν τύχῃ μάλιστα νὰ μὴν εἶναι εἰδικός, ὡς συμβαίνει πλειστάκις, εὐρίσκειται ἐν ἀγνοίᾳ του πάντοτε εἰς ἀντίφασιν πρὸς πολλὰ σχολικὰ ζητήματα, ὧν τὰς συνεπείας μόνον ὁ διατελέσας ἐν ὑπηρεσίᾳ λειτουργὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως δύναται νὰ προΐδῃ.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ἡ Ἄν. Διεύθυνσις τῆς Παιδείας ἢ μόνῃ ἀνωτάτη σχολικὴ ἀρχή, κατὰ τὰ ἰσχύοντα δὲν δύναται καὶ θέλουσα νὰ ἐργασθῇ ἐπωφελῶς διὰ τὴν παιδείαν, ἥτις εἴπερ τις καὶ ἄλλος κλάδος ἔχει ἀνάγκην ριζικῶν μεταρρυθμίσεων, ὡς ἐκ τῆς θέσεως εἰς ἣν περιῆλθεν.

Καὶ λέγεται μὲν ὅτι ἡ συνερχομένη Βουλὴ σκοπεῖ νὰ ἀποσπᾷ τὴν Παιδείαν τῆς Δικαιοσύνης ἰδρύουσα ἰδίαν διέθυνσιν, ἡμεῖς ὅμως θὰ ἠυχόμεθα νὰ ἴδωμεν τὴν σύστασιν Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Ἐκπαιδεύσεως παρὰ τῇ Ἀνωτέρᾳ Διευθύνσει, ἔχοντος ἀπόλυτον δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων καὶ τὴν δημιουργίαν θέσεως Τμηματάρχου τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀντὶ τοῦ Γραμματέως, τὸν ὅποιον δύναται νὰ ἀναπληροῦ γραφεὺς τις, ἀπολαύων τῆς εὐνοίας τοῦ ἐκάστοτε Συμβούλου, ὁ δὲ Τμηματάρχης ἀνώτερος πάσης κομματικῆς χροιάς νὰ φροντίξῃ περὶ πάσης ἐκπαιδευτικῆς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν κατὰ καιροὺς νὰ προτείνῃ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Παιδείας Σύμβουλον.

Ἡ σύστασις καὶ λειτουργία τοῦ Ἀνωτάτου τούτου Συμβουλίου καὶ ἡ δημιουργία τῆς θέσεως τοῦ Τμηματάρχου ἐν τῇ Διευθύνσει τῆς Παιδείας κρίνεται ἀναγκαιοτάτη, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ τῆς Παιδείας καλούμενοι Σύμβουλοι νομικοὶ καὶ ἰατροὶ θὰ ἔχωσιν εἰδικὸν τῶν ἐκπαιδευτικῶν συμβουλον, οἱ δὲ λειτουργοὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως γνωρίζοντες ὅτι τὰ ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια, ἅτινα θὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὰς Βουλὰς, θὰ εἶνε πόρισμα πολυχρονίου πείρας καὶ μελέτης, θὰ ἔχωσι πεποίθησιν εἰς αὐτὰ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, ὥστε νὰ μὴ νομοθετῶμεν

ἄλλα ἀντιγράφοντες καὶ ἄλλα ἐκ τῆς πείρας νὰ διδάσκωμεν ἐφαρμοστέα παρ' ἡμῖν.

Αἱ μεταρρυθμίσεις αὗται ἐν τῇ Ἐν. Διευθύνσει προτεινόμεναι ἐν τῇ Βουλῇ ἐγκαίρως δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι βελτίωσιν καὶ τῶν λοιπῶν ἐκπαιδευτικῶν νομοσχεδίων, ἄλλως ἄς μᾶς ἐπιτρέψωσιν οἱ ἀρμόδιοι νὰ φρονῶμεν ὅτι ἡ Παιδεία χωλαίνει.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ἘΝ ΚΡΗΤῃ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1899—1907

Εἰσαγωγή.

Ἐξ ἡς ἐποχῆς αἱ πολιτεῖαι, ἀφυπνισθεῖσαι διὰ τοῦ ὑψιπέτου πνεύματος τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ἔθεντο ὡς σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν οὐχὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ εὐδαιμονίαν τῶν ἡγεμόνων καὶ τινῶν προνομιοῦχων μόνον, ἀλλὰ σύμπαντος τοῦ ἀποτελοῦντος αὐτὰς λαοῦ, πάντες οἱ παράγοντες τῶν πολιτειῶν τούτων, ἐτάχθησαν, ὅπως συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς κοινωνίας καὶ τὴν περιφρούρησιν τῶν ἀναγνωρισθέντων μετὰ μακράων ἀγῶνας ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Διὰ τὴν ἀνύψωσιν δὲ ταύτην ἠθικὴν τε καὶ διανοητικὴν δι' ἧς ἐπιτυχάνεται διαβίωσις ἀρμόζουσα εἰς τὸ τελειότερον δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐφαρμογὴν ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν τῶν φιλελευθέρων τούτων καλουμένων πολιτειῶν συγγράμματα καὶ θεσμοὶ μετὰ συστήματος ἐκπαιδεύοντες καὶ καθοδηγοῦντες τὴν κοινωνίαν καθ' ἕλκον καὶ κατὰ μέρος εἰς γενικὴν καὶ μερικὴν εὐημερίαν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς πολλαὶ τῶν ἐκάστοτε πολιτειῶν καὶ δὴ οἱ διέποντες αὐτὰς πολιτικοὶ ἄνδρες, παρεγνώρισαν πολλάκις τὰς ἀνωτέρω ἀρχάς, πλημμελῶς ἐργαζόμενοι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἄνω σκοποῦ, ἀγόμενοι ἀπὸ πνεύματος περιωρισμένης ἀντιλήψεως καὶ αἰσθημάτων οὐχὶ τῶν πρεπόντων. Ἄντι νὰ θέτωσιν ὡς ἀπαρχὴν τῆς πολιτικῆς δράσεώς των τὸ ἀθάνατον τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς ἰδεώδους πολιτείας δαιμονίου Πλάτωνος «ἀρχὰ πολιτείας νέων τροφά», τοῦναντίον ὡς τριτεῦον καὶ πάρεργον τοῦτο νομίζουσι, κατατρίβοντες τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἰς μέτρα, ἅτινα λαμβάνουσι οἱ ἰατροὶ ὅταν θέλωσι νὰ συγκατῆσωσιν ἀνίατον ἀσθενῆ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν. Καὶ τοῦτο βεβαίως διότι ἡ ἀνατροφή καὶ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ, μὴ παρουσιάζουσα ἀμέσως τὰ ἀποτελέσματα, οὐδὲ ἐπιδρῶσα ἐπαισθητικῶς ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ βραδέως, ἀλλ' ἀσφαλῶς καθοδηγοῦσα τὴν μετ' ὀλίγον γενεάν εἰς εὐδαιμονέστερον βίον, δὲν ἐνδιαφέρει τοὺς προσκαίρους καὶ μυωποῦντας πολιτικούς.

Ἄλλως ὅμως σκέπτονται οἱ εὐρυτέρας βλέψεις ἔχοντες ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ τε ἔθνους καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει, οἱ ἀξιοὶ ἡγέται τῶν ἔθνων καὶ κοινωνιῶν. Ὁ Μέγας Ναπολέων ἐπεσκέφθη μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ αὐτοῦ Ταλειράνδου καὶ τοῦ Πρεσβευτοῦ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς

τὴν σχολὴν τοῦ Πεσταλοτσιστοῦ Ναίφ Τσοῦτον δὲ ἐθαύμασαν καὶ ἐξετίμησαν τὴν μέθοδον καὶ τὸν σκοπὸν τῆς σχολῆς, ὅστε μετὰ τῶν πολλῶν συγχαρητηρίων, ὁ Ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς παρεκάλεσε τὸν Ναίφ, ὅπως μεταβῆ εἰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ διαδώσῃ τὴν μέθοδον καὶ τὸ σύστημα τοῦ μεγάλου παιδαγωγοῦ. Ἐκτοτε δὲ αἱ Ἠνωμένοι πολιτεῖαι ἐκκλιέργησαν τὴν ἐκπαιδεύσιν ὅσον οὐδὲν ἄλλο κράτος.

Ἄγγλος Μ Ἀρμοστής τῆς Κύπρου, ἀναφέρων τὴν ἐν τῇ γήσῃ ταύτῃ συντελεσθεῖσαν πρόδον, ὁμιλεῖ μετ' ὑπερηφανείας περὶ τῆς προόδου τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀποκαλῶν αὐτὴν «μέγαν παράγοντα τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ». Ἡ ἀναγέννησις ἐν Κίνα ἀρχεῖται διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος Εὐρωπαϊκοῦ Ἐν δὲ τῇ σαλευομένῃ Ρωσίᾳ ὑπόμνημα τῶν φιλελευθέρων πρὸς τὸν Τσάρον μετὰ πόνου ζητεῖ «ἐκπαιδεύσιν, σχολεῖα, βασιλεῖς!».

Ὁ δὲ ἀκάματος ἀπόστολος τῶν ἐθνικῶν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους δικαίων ἐν περισπουδαστῶ αὐτοῦ ἄρθρῳ λέγει «λαὸς ἐστερημένος τῆς προσηκούσης ἀγωγῆς καὶ μορφώσεως παρὰ τὴν ἐμφυτον αὐτοῦ νοημοσύνην, δὲν δύναται ἢ νὰ καθίσταται ἔρμαιον καθ' ἑλκον αὐτοῦ τὰς σχέσεις τοῦ πρώτου τυχόντος ὑποκριτοῦ ἢ ἀπατεῶνος» — Δύναται βεβαίως ἐπιδεξία χεῖρ ἐξόχου τεχνίτου δι' ἐπιτηδείου χειρισμοῦ, νὰ ἐπιδείξῃ ἐξωτερικῶς πεπαλαιωμένην μηχανὴν τελείως κινουμένην καὶ καλῶς ἔχουσαν, ἀλλ' ἡ φαινομενικὴ αὕτη εὐεξία μετ' ὀλίγον χρόνον εἴτε ἐκλειψάσης τῆς δεξιᾶς χειρός, ἣτις ἐκίνει αὐτὴν, εἴτε ἐξαντληθείσης τῆς ἀνοχῆς τῶν πρὸ πολλοῦ ἐφθαρμένων ὀργάνων, χαλαροῦται ἢ δὲ κινήσις τῆς μηχανῆς ἀνὰ πᾶν βῆμα προσκόπτει καὶ σταματᾷ. Οὕτω καὶ πολιτεία ἀποτελουμένη ἐξ ἀτόμων ἀπαιδευτῶν καὶ ἀνηθικῶν. Δύναται βεβαίως μία πολιτικὴ μεγαλοφυΐα νὰ ἐπιδείξῃ διὰ τῆς μεγάλης αὐτῆς ἠθικῆς ἐπιβολῆς καὶ διὰ μέσων βελτιούντων τὴν ὀλικὴν θέσιν τῶν πολιτῶν, τὸ κράτος εὐεκτοῦν ὡς κράτος ἀνευ χρεωκοπίας καὶ ὁ ἀταράξεως τῆς δημοσίας τάξεως, τίς ὅμως θὰ ἀμφισβήτησῃ, ὅτι εἰς τὸ πρῶτον ἐμπόδιον καὶ τυχαῖον κλονισμὸν εἴτε ἐκλειπούσης τῆς ἐπιβλητικῆς δυνάμεως, θέλει ἀνατραπῆ καὶ θέλει φανερώσῃ τὴν ἐσωτερικὴν σαπίαν, ἀδυνατοῦν νὰ ὀρθοποδήσῃ ἔνεκα ἐλλείψεως ὑγιῶν ὀργάνων;

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον πᾶσα ὀρθοφρονοῦσα πολιτεία δέον νὰ φροντίξῃ πρῶτον περὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς τῶν πολιτῶν διὰ τῆς περιστολῆς τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καὶ ἀνυψώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐξ ἀπλῶν δυνάμεων, ἐπιτυχανομένης διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐξυψώσεως τοῦ φρονήματος, ἐπιτελοῦσα δ' ἐκ παραλλήλου καὶ ὅτι αἱ ἀνάγκαι τῆς ἐλόττης ἀπαιτοῦσι, ἦτοι καὶ περὶ τῶν ἄλλων κλάδων τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας Ἡ τοιαύτη δὲ μόρφωσις τῶν πολιτῶν ἐκτελεῖται ἀναγκαίως ἐν τῷ σχολεῖῳ κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὅποτε τίθενται αἱ βάσεις τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ οἰκοδομήματος, δεύτερον δὲ διὰ τῆς δημοσιογραφίας καὶ λοιπῶν ψυχάγωγικῶν ἀναγνωσμάτων. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ δημοσιογραφία καὶ βιβλιογραφία τὰς ἠθικὰς βάσεις ἀποκομίζει ἀπὸ τοῦ σχολείου καὶ τῆς ἐν γένει παιδικῆς ἀνατροφῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ἄλλαις ὑπηρεσίαις εὐδοκίμησις, εἰλικρίνεια, ἐργατικότης, ὑπακοή εἰς τοὺς νόμους, ἐπιτέσεις τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πατρίδα καθήκοντος

καὶ ταῦτα ἐκ τῆς παιδικῆς ἀνατροφῆς τῶν παραδόσεων καὶ ἀναμνήσεων ἔχουσι τὴν ἀρχήν. Ἡ ἄμιλλα καὶ εὐγενῆς φιλοδοξία πολλάκις ἀπὸ τῶν σχολικῶν ἐδωλίων ἐξεκίνησαν, ὡς καὶ ἡ ἔμπνευσις καὶ σύλληψις ἐξόχου ποιήσεως καὶ τέχνης ἀπὸ τὴν ζωηρὰν τῆς νεότητος φαντασίαν πολλάκις ἤρξαντο. Ἡ ἐκπαίδευσις εἰσάγει πρὸς τοῦτοις τὸν τονωτικὸν ὄρρον τοῦ ἔθνικοῦ βίου, τοῦ καλλιεργουμένου ὑπὸ τῶν πνευματικῶν κορυφῶν τοῦ ἔθνους, εἰς τοὺς ἀναπτυσσομένους ὁργανισμοὺς τῆς νεότητος.

Πᾶς λοιπὸν σοβαρὸς μελετητὴς τῶν πολιτικῶν ζητημάτων δὲν δύναται ἢ νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μὸρφωσιν τῶν πολιτῶν θέσιν ἐκ τῶν πρώτων ἐν τῇ πολιτικῇ μηχανῇ.

Εἶνε ὁμως ἀναγκαῖον ὅπως δεῖξωμεν πῶς πρέπει νὰ γίνηται ἡ ἐκπαίδευσις, ἵνα φέρῃ τὰ εὐνοϊκὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα, καὶ ὅποια πρὸς τοῦτο μέτρα δέον νὰ λαμβάνῃ ἡ πολιτεία καὶ ὁ λαὸς ὑποχρεώσεις.

Ἄντι πάσης ἄλλης πραγματείας ἐπικαιρότερον καὶ σκοπιμώτερον ἐθεωρήσαμεν ὅπως προβῶμεν εἰς ἐπισκόπησιν τῶν μέχρι τοῦδε ληφθέντων μέτρων ὑπὸ τῶν παρ' ἡμῖν Κυβερνήσεων καὶ τῶν διαφορῶν συστημάτων, ἅτινα εἰσῆγαγον καὶ κρίσεις συμφώνως πρὸς τὰ ἐπιδειχθέντα ἀποτελέσματα νὰ ἐπιφέρωμεν.

Πρώτη περίοδος 1899—1901.

Εἶνε δύσκολον νὰ ἀνέλθῃ τις εἰς τὴν προσήκουσαν σκοπιὰν ὅπως ἐπιθεωρήσῃ τὸ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἑπταετὲς διάστημα ἐπιτελεσθὲν ἔργον, ἀλλὰ θὰ ἦτο καὶ πολὺ ἄδικον νὰ μὴ ρ. φθῶσιν ἔστω καὶ ἄστοχα ἐν μέρει βλέμματα πρὸς τὸ παρελθὸν καὶ σημειώσωσι τὰ καταφανέστερα ἔχνη αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πεδίου τῆς Κρήτης, διὰ νὰ ἐξαγάγῃ διδακτικὰ συμπεράσματα διὰ τὴν μέλλουσαν πορείαν τῆς ἐνταῦθα ἐκπαιδεύσεως.

Μεταβληθέντων τῶν ἔργων τῆς ἐν Κρήτῃ διαδιώσεως μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κατακτητοῦ, οἱ τότε ἀναλαβόντες τὴν διεύθυνσιν τῶν κοινῶν ἐπέσθησαν ὅτι ὁ τρόπος τῆς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γινομένης ἐκπαιδεύσεως ἦτο πλημμελέστατος καὶ ἀνεπαρκῆς διὰ τὴν νέαν πολιτείαν, διὸ καὶ τὸ μεταρρυθμιστικὸν πνεῦμα τῆς μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν ἐποχῆς ἐστράφη πρὸς τὰς χώρας, αἵτινες τελειότερον ἔχουσι καλλιεργήσει τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἔχουσι ἐπιδειξέει κρεῖττονα ἀποτελέσματα ἐν τῇ κοινωρικῇ καὶ ἔθνικῇ βίῃ, καὶ ἐκεῖθεν ἐδανείσθη τό τε σύστημα καὶ τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας. — Ὅπως εἶνε γνωστὸν οἱ πρώτοι ὁργανωταὶ προσέφυγον τότε οὐχὶ εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦτο θεσμοὺς καὶ τὸ σύστημα τὸ ἐφαρμοζόμενον ἐν τῇ ἐλευθέρῃ πατρίδι, ὅπου ἀκόμη ὁμολογοῦνται ἀνωμαλίας καὶ ἀτέλειαι περὶ τε τὸ σύστημα καὶ τὴν ἐν γένει ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν, ὧν ἡ ἐλαττωματικὴ πορεία λυπηρὰ ἐπὶ τοῦ ἔθνικοῦ, τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου κατέλιπεν ἔχνη, ἀλλὰ εἰς τοὺς τῆς Γερμανίας πρὸ πάντων ἔνθα καὶ αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ τῆς μεγάλης ταύτης δυνάμεως καὶ μεγάλοι πολιτικοὶ ἔχουσι ὁμολογήσει, ὅτι διὰ τοῦ ἀρτίου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, τοῦ διατυπωθέντος τῇ συνεργασίᾳ καὶ συμβολῇ τῶν μεγαλύτερων φιλοσόφων καὶ παιδαγωγῶν τῶν νεωτέρων χρόνων, ἡ ἐκπαίδευσίς τοσοῦτον ἐπενήργησεν ἐπὶ τοῦ ἔθνικοῦ

καὶ πνευματικοῦ βίου τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τῶν κορυφῶν μέχρι τοῦ λαοῦ, ὥστε ὁμολογεῖτο ὅτι καὶ εἰς τὴν μεγάλην κατὰ τῶν Γάλλων νίκην τὰ μέγιστα εἶχον συντελέσει οἱ Γερμανοὶ δημοδιδάσκαλοι.

Ἡ εὐγενῆς ὁμως ἐκείνη πρόθεσις, ὅπως ἀποκτήσωμεν ἄρτιον καὶ ὑγιᾶς ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, δὲν ἔπεται ὅτι εἰσῆγαγεν ὁργανισμὸν κατὰ πάντα ἐφαρμοστὸν τότε εἰς τὴν πλήρη καπνίζόντων ἐρειπίων καὶ πενομένην ἀτυχῇ πατρίδα, τὴν στερουμένην παντὸς μέσου, συγκοινωνίας, διδακτηρίων καὶ διδακτικῶν ὀργάνων καὶ μάλιστα διδάσκοντος προσωπικοῦ, ἀλλὰ ἐνέπνεε τὴν ἐλπίδα τῆς βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τελειοποιήσεως κατὰ τὸ πρότυπον καὶ συμφώνως πρὸς τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ.

Ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς διὰ τοῦ πρώτου ὁργανισμοῦ.

Ὁ ὁργανισμὸς οὗτος κατήργει τὸν σχολαστικισμὸν καὶ εἰσῆγε τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τοῦ ἀληθοῦς καὶ πρακτικοῦ πνεύματος, κατήργει τὰ καλούμενα Ἑλληνικὰ σχολεῖα μετὰ τὴν ἡμιμάθειαν καὶ σχολαστικότητα καὶ εἰσῆγε τὰ ἑπτατάξια δημοτικὰ μετὰ πρακτικὴν καὶ ἐπαρκῆ μὸρφωσιν τοῦ λαοῦ, καὶ τὰ ἑπτατάξια Γυμνάσια, προικίσας τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματα μετὰ σκοπίμου καὶ ἐπαρκοῦς διδακτικῆς ὕλης (δυστυχῶς ὁμως ἀπέτυχεν ἐλλείψει διδακτικῶν βιβλίων συντεταγμένων καὶ προσηρμοσμένων πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ὁργανισμοῦ τούτου, ἀλλὰ εἰσαχθέντων ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐλευθέρῃ τοιούτων). Τὸ πνεῦμα τοῦ ὅλου ὁργανισμοῦ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἠθικὴν, πρακτικὴν καὶ πνευματικὴν μὸρφωσιν τῶν μελλόντων πολιτῶν. Ἐπετυγχάνετο δὲ ὁ σκοπὸς οὗτος διὰ προσωπικοῦ ἔχοντος συναίσθησιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ προσρισμοῦ, τὴν ἀναγκαῖαν μὸρφωσιν, φρόνημα καὶ προθυμίαν, πάντων τούτων εξασφαλιζομένων διὰ ἀναλόγου ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς ὑποστηρίξεως ὑπὸ τε τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ διὰ τῆς παροχῆς τῶν πρὸς τελεσφόρον διδασκαλίας ὀργάνων καὶ λοιπῶν μέσων.

Μέτρα ἐξυψοῦντα τὸ φρόνημα καὶ προκαλοῦντα τὴν προθυμίαν, τὴν ἀνωτέραν μὸρφωσιν καὶ τὴν ἐργατικότητα.

Ἡ πρόνοια τῶν ὁργανωτῶν, ὅπως ἡ ἐκπαίδευσίς ἀπολαύῃ ἀνεξαρτησίας ἀπὸ τῆς κυβερνητικῆς συναλλαγῆς, ἵνα δυναθῇ αὕτη νὰ φέρῃ οὐσιώδη ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ ὕλικου καὶ πνευματικοῦ βίου τῶν πολιτῶν δὲν ἀπέβη ἄκαρπος. Ἡ μετὰ ζήλου καὶ ἀμίλλης ἐργασία ἐν τε τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγροκηπίᾳ, τῇ ἐκκλησίᾳ, τῇ γυμναστηρίᾳ καὶ τῇ οἰκογενεῖᾳ παρὰ λειτουργῶν ἐστερημένων πείρας καὶ ἐπαρκοῦς μὸρφώσεως, μαρτυρεῖ περὶ τοῦ εὐστόχου τούτου μέτρου τοῦ νέου ὁργανισμοῦ.

Ἡ ἀνεξαρτησία αὕτη καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἀνωτέρω καλὰ ἀπέρρεον ἐκ σχετικῆς διατάξεως τοῦ ὁργανισμοῦ, μὴ ἐπιτρεπούσης εἰς τὸν σύμβουλον καὶ τὴν βουλευτοκρατίαν νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὰ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, εἰς τὸ μεταθέτειν καὶ ἀπολύειν, ὑποβιβάζειν καὶ προάγειν, ἀνευ γνωμοδοτήσεως τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου προτάσει καὶ ἐκθέσει τοῦ ἀρμοδίου ἐπιθεωρητοῦ. Διὰ σχετικῆς ὁμοίως Διατάξεως ἐνεβίβλετο ἡ ἐλπίς τῆς προαγωγῆς καὶ ἀμοιβῆς ἀνα-

λόγως τοῦ βαθμοῦ, τῆς ἱκανότητος, τῆς ἐπιμελείας καὶ ἡθικῆς ἀκεραιότητος εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης. Ἡ ἀρχαιότης, ἡ ἔχουσα ἐπακόλουθον τὴν πείραν ἀφ' ἐνὸς καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ προσωπικοῦ ἀφ' ἑτέρου, ἡμεῖθεο δικαίως διὰ προδιδαχμοῦ τῆς τε θέσεως καὶ τῆς μισθοδοσίας. Ἡ δὲ τάσις πρὸς τελειοποίησιν καὶ ἀνωτέραν μὲν ὑπεξεκαίετο διὰ τῆς διατάξεως ἐκείνης, καθ' ἣν ἠδύνατο δημοδιδάσκαλος ἢ καὶ διδάκτωρ νὰ προαχθῆ εἰς Ἐπιθεωρητὴν ἢ Διευθυντὴν Σχολῆς μετ' ἀναλόγου προαυξήσεως τῆς μισθοδοσίας, ἀμοιβομένης τῆς ἱκανότητος οὕτω καὶ τῆς πείρας. Ἀλλὰ καὶ τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν ἐπισήμων ἢ ἐνθάρρυνσις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, ἐκδηλούμενον διὰ τῆς ἐπισκέψεως τῶν σχολείων καὶ διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν εἰς σχολικὰς πανηγύρεις καὶ ἐξετάσεις, οὐ μικρὰν ἐπιρροὴν ἐξασκῶντα ἐπὶ τοῦ ἔργου τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ὀργανισμοῦ ἐκείνου ὑπεδεικνύοντο.

Ἄλλα μέτρα ἀποδειχθέντα ἐλλιπῆ.

Δὲν ἐδόθη ὅμως ἡ δέουσα προσοχὴ καὶ φροντίς διὰ τὰ διδακτήρια καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὄργανα τῆς διδασκαλίας, χαλαρῶς ἀφιεμένης τῆς εὐθύνης ταύτης εἰς τὰς κοινότητας.

Ἐπροκίεθησαν μὲν τὰ πλεῖστα τῶν διδακτηρίων τούτων διὰ θρανίων νεωτέρου συστήματος, ἐκπληρούντων τοὺς κανόνας τῆς ὑγιεινῆς, ἀλλὰ τὸ περιέχον ἦτο καὶ εἶνε ἐλεεινόν, οὐδενὸς ὑπάρξαντος τοῦ φροντίσαντος. Διὸ αἱ μὲν στέγαι τὸν χειμῶνα ἔσταζον ἢ ἦσαν ἐτοιμάρροποι, τὸ κάτωθι ἔδαφος κάθυγρον, τὰ παράθυρα ἐστεροῦντο ὑλοπινάκων καὶ λοιπῶν προστατευτικῶν κατὰ τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς ὑγρασίας. Εὐτυχῶς οἱ ὀργανισμοὶ τῶν μαθητῶν καὶ διδασκάλων, ἕνεκα τῆς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν σκληραγωγίας, ἀντέσχον εἰς τὰς ἀνθυγιεinas ταύτας συνθήκας καὶ ἕνεκα τῆς ὑγιεινῆς ἐφαρμογῆς τῶν καθ' ὅραν διαλειμμάτων. Τὸ αἷτιον τῶν ἄνω ἀτόπων προήρχετο ἐκ τῆς ἀορίστου εὐθύνης τῆς διδομένης εἰς τὰς κοινότητας, αἵτινες οὐδέποτε ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ποτε ἤθελον τιμωρηθῆ, ὁ τιμωρούμενος θὰ ἦτο ὁ διδάσκαλος πρῶτος, ἔστις θὰ ἀφίετο εἰς τὸν δρόμον ἕνεκα τῆς καταργήσεως τοῦ σχολείου. Ἡ ἀνάληψις τῶν ὑποχρεώσεων ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ τῆς πολιτείας ἢ ἔπρεπε νὰ εἶνε πλήρης, τῶν κοινοτήτων ὀφειλουσῶν ἀμέσως τὰς ὑποχρεώσεις τῇ Πολιτεῖα ἢ ἡ ὀργάνωσις ἀποκεντρωτικῆ, ἀφιεμένης τῆς ἐπὶ τοῦτο μερίμνης εἰς τὰς κοινότητας μετ' ἀναλόγων ἀντισταθμισμάτων ἀπέναντι τῆς Πολιτείας. Ἀλλὰ ἐνταῦθα ἕνεκα ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων στοιχείων καὶ παραγόντων παρὰ ταῖς κοινότητες ἔδει νὰ προτιμηθῆ τὸ πρῶτον.

Ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις.

Μιμουμένη τὰς πεπολιτισμένας Πολιτείας καὶ ἡ ἡμετέρα ἐξ ἀρχῆς, διὰ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὀργανισμοῦ ἀπεσκόπησεν ὅπως ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις γίνῃ κτῆμα τοῦ λαοῦ δι' ὃ καὶ διὰ σχετικῆς Διατίξεως ὑπεχρέου τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ πάντα ὅπως φοιτήσωσιν εἰς τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα, ὅπισχονυμένη δωρεὰν τὴν ἐν αὐτοῖς ἐκπαίδευσιν καὶ ἀνατροφὴν. Ἀτυχῶς ὅμως καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν ἀπενεμήθη ἡ δέουσα προσοχὴ καὶ μέριμνα, διότι δὲν ἦτο τφόντι δωρεὰν ἡ ἐκπαίδευσις αὕτη. Ἡ ἐπιβολὴ χαρτοσήμου ἐγγραφῆς, ἀνανεώσεως

ἐξαμηνίας, ἐπὶ τῶν ἐνδεικτικῶν καὶ ἀπολυτηρίων, καὶ τὸ καταθλιπτικώτερον ἢ ἀναγκαστικὴ εἰσαγωγή τῆς βιβλιοκαπηλίας καθίστα οὐ μόνον τὸ δῶρον τοῦτο ἄδωρον ἀλλὰ καὶ ἀπεχθὲς καθ' ἣν ἐποχὴν πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι μετὰ μεγάλου κόπου περισυνέλεγον τὰ λείψανα τῶν καταστροφῶν καὶ ἐπήρουν εἰς τὰς ἀπολύσεις αὐτῶν ἀνάγκας. Ἀλλ' ὅμως ἡ αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ τοῦ ὀργανισμοῦ διὰ τακτικῆς καὶ καρποφόρου ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων ὑπὸ ἐπιθεωρητῶν, ἐχόντων εὐρεῖαν καὶ ἀνεξάρτητον δικαιοδοσίαν ὡς καὶ ἡ ἐφελκῶσα προθυμία καὶ νεωτερίζουσα μέθοδος τῶν διδασκάλων, προσεῖλκυον πρὸς τὸ μαθητικὸν ἐδῶλιον τακτικῶς τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ μ' ὄλας τὰς ἀτελείας καὶ τὴν ἀπειρίαν τῶν λειτουργῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ΑΝΤ. ΤΡΑΚΑΚΗΣ
Πρωτοβ. Δημοδιδάσκαλος

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ἡ προαγωγή τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Παιδείας κ. Ἄριστ. Βιτσιουνάκι εἰς Πρωτοδικὴν παρὰ τῷ Πρωτοδικεῖῳ Χανίων ἠκούσθη εὐχαρίστως.

Ὁ κ. Βιτσιουνάκις εὐρυμαθὴς ἐπιστήμων κατὰ τὸ μικρὸν διάστημα, καθ' ὃ ὑπρέτησεν ἐν τῇ Παιδείᾳ ἐδείξεν ὅτι οὐ μόνον κατενόησε τελείως τὰ κατ' αὐτὴν καὶ ὀμαλώτα διεξήγαγε τὴν ὑπηρεσίαν ὡς εἰδικός, ἀλλὰ καὶ ἀπερχόμενος αὐτῆς συνέστησε τοῖς ἀρμοδίαις τὴν μεταβολὴν τῆς Διοικήσεως καὶ Ἐπιθεωρήσεως τῆς Παιδείας ἐὰν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν παιδείαν εἰς τὸ μέλλον.

Τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ἀπέδωκεν εἰς προσβεβηκυῖαν ἡλικίαν ἐνάρετος δέσποινα ἡ Εἰρήνη Α. Παπαδάκη, τὸ γένος Ἀναστασάκη, βυθίσασα εἰς ἄφατον λύπην τὸν μετ' οὗ συνέζη ἀπὸ πολλοῦ υἱὸν τῆς κ. Νικ. Α. Παπαδάκη, ἡμέτερον δὲ συνεργάτην, πρὸς ὃν «Κρητ. Ἀστὴρ», ἐκφράζει τὰ ἐγκάρδια συλλυπητήριά του.

ΛΑΧΕΙΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Λαχειοφόρον δάνειον 20,300,000

13^η Κλήρωσις τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907.

Ἐὸ Ἀριθ. 19,974 κερδίζει φρ. χρ. 50,000, οἱ ἀριθμ. 11393, 12653, 145862, 183430, 20806 ἀνὰ 3000 φρ. χρ. ἕκαστος καὶ οἱ ἀριθμ. 78020, 107783, 152466, 106202, 188101, 163808, 10942, 41787, 167402, 21161, ἀνὰ 1000 φρ. χρ. ἕκαστος.

ΣΗΜ. ἐξ ὄλων τῶν προηγουμένων κληρώσεων δὲν προσχρήσαν πρὸς πληρωμὴν 22 ὀμολογίαι. ὧν οἱ ἀριθμοὶ ἐκληρώθησαν κατὰ διαφόρους κληρώσεις, κερδίζουσαι ἐξ αὐτῶν 33 χιλιάδας φρ. χρ. ἕκαστη καὶ 19 ἀνὰ 1000 φρ. χρ. ἕκαστη.

ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Λαχειοφόρον δάνειον 60,000,000

108^η Κλήρωσις μετὰ λαχῶν τῆς 18^{ης} Ἰουνίου 1907

Ἐὸ ἀριθ. 119,790 κερδίζει φρ. χρ. 70,000, ὁ ἀριθμ. 67,066 κερδίζει 10,000, οἱ ἀριθμοὶ 84,971, 70,280 ἀνὰ 2,500 ἕκαστος, καὶ οἱ ἀριθμ. 53,828, 92,840, 147,539, 167, 182, 111,385 ἀνὰ 1,000 φρ. ἕκαστος.

15^η Κλήρωσις εἰς τὸ ἄρτιον.

Εἰς τὸ ἄρτιον ἐκληρώθησαν 2,000 ὀμολογίαι. Ἡ ἐξόφλησις αὐτῶν γίνεται ὡς καὶ τῶν μετὰ λαχοῦ ἀπὸ τῆς 2^{ης} 15^{ης} Δεκεμβρίου ἔ. ἔτους ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῶν οἰκείων τίτλων.